

De Nederlandsche Bank N.V.
Toezicht Pensioenfondsen

Postbus 98
1000 AB Amsterdam
+31 20 524 91 11
www.dnb.nl

Handelsregister 3300 3396
BTW: NL003569056B01

Onderwerp

Sectorbrief: Lessen uit eerste invaarmeldingen en partiële beoordelingen

Geacht bestuur,

De Wet toekomst pensioenen (Wtp) is op 1 juli 2023 in werking getreden. We zien dat de sector goed op weg is met het vormgeven van de transitie. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft inmiddels van vijftien fondsen invaarmeldingen ontvangen. Hiernaast hebben tientallen fondsen van de mogelijkheid gebruik gemaakt om alvast een partiële beoordeling van het invaarbepsluit aan te vragen. Wij hebben veel geleerd van de eerste invaarmeldingen en partiële beoordelingen. Het meldings- en beoordelingsproces is verbeterd op basis van feedback vanuit de pensioensector. We gaan pensioenfondsen meer inzicht bieden in de doorlooptijd van de beoordeling. En onze inhoudelijke beleidsuitingen zijn, waar mogelijk, aangevuld naar aanleiding van casuïstiek uit de praktijk. Een volledig overzicht van alle DNB-beleidsuitingen over de transitie naar de Wet toekomst pensioenen vindt u hier: [Verzamel pagina transitie Wet Toekomst Pensioenen](#).

In deze brief delen wij aandachtspunten voor pensioenfondsen vanuit de eerste invaarmeldingen en partiële beoordelingen. Bij uw eigen invaarmelding kunt u rekening houden met deze aandachtspunten. Dit helpt u bij het nemen van uw invaarbepsluit en versnelt het beoordelingsproces van uw fonds. De aandachtspunten zijn onderverdeeld in een algemeen deel en zes inhoudelijke aandachtsgebieden¹. Bij alle aandachtsgebieden zijn verwijzingen opgenomen naar relevante beleidsuitingen van DNB.

1. Algemeen

- Stel het invaarsjabloon en de bijbehorende invulinstructies centraal bij uw voorbereidingen. Zo voorkomt u dat verplichte informatie wordt vergeten, of in de vertaling van uw eigen aanpak naar het invaarsjabloon verloren gaat. De invulinstructies geven per onderdeel een nadere toelichting op de verwachte informatie. Hiermee kunt u voorkomen dat interpretatieverschillen leiden tot ontbrekende informatie. We hebben zelf ook lessen getrokken uit de eerste invaarmeldingen en het invaarsjabloon verbeterd. We vragen u daarom om altijd de laatste versie van het invaarsjabloon te gebruiken.
- De wetgeving vraagt op veel punten om een onderbouwing van uw keuzes in de transitie. Hierbij is robuuste besluitvorming en vastlegging van belang. De documentatie moet uw afwegingen en het gevolgde besluitvormingsproces duiden. Vermeld hierbij ook verkende alternatieven en waarom hier niet voor

¹ Besluitvormingsproces, evenwichtige belangenafweging en financiële effecten, risicohouding en beleggingsbeleid, solidariteitsreserve/risicodelingsreserve en uitkeringsfase, datakwaliteit, operationele en IT-risico's

Datum

18 november 2024

Uw kenmerk**Ons kenmerk**

P746-701197098-1906

Behandeld door**Telefoonnummer****Mailadres**

gekozen is. Voor de vastlegging kunt u bijvoorbeeld denken aan een overzicht van de doorlopen besluitvorming, aangevuld met notulen van (bestuurs-) vergaderingen en (risico-)analyses of opinies van betrokken partijen zoals fondsorganen en/of sleutelfunctie(houder)s en/of externe adviseurs.

- Probeer gebruik te maken van de mogelijkheid om een partiële beoordeling te laten doen. Dit biedt helderheid op een deelonderwerp en de mogelijkheid om eventuele bevindingen vroegtijdig op te lossen. Ook doet u ervaring op met het beoordelingsproces. Een partiële beoordeling kan worden aangevraagd wanneer de besluitvorming over het betreffende onderdeel is afgerond.
- Eén maand voor uw invaarmelding nemen we contact met u op voor een intakegesprek. Hier kunt u vragen stellen die opkomen bij het indienen van de invaarmelding of het invullen van het invaarsjabloon. U krijgt praktische tips van ons voor het indienen van de invaarmelding, waardoor het dossier sneller door de controlefase loopt.
- Als u uw invaardatum of de datum waarop u een partiële beoordeling of invaarmelding indient wijzigt, laat dit dan tijdig aan ons weten, zodat wij onze planning hierop kunnen aanpassen.

Datum

18 november 2024

Ons kenmerk

P746-701197098-1906

Wij wijzen u graag op enkele relevante publicaties van DNB:

- [Regeling melden interne collectieve waardeoverdracht pensioenfondsen bij transitie \(hier vindt u onder meer de invulinstructie en een instructiefilmpje over het invaarsjabloon\)](#)
- [Wettelijk kader invaarbeoordeling en beoordelingsraamwerk](#)
- [Proces behandeling invaarmelding door DNB](#)
- [Factsheet Partiële beoordeling](#)
- [Q&A Redenen voor DNB om een verbod op invaren op te leggen](#)

2. Besluitvormingsproces

- Waarborg dat fondsorganen en sleutelfunctie(houder)s de meest recente informatie hebben ontvangen en hun rol bij de transitie hebben kunnen vervullen. Dit geldt ook als u tijdens de beoordeling van uw invaarmelding delen van de besluitvorming opnieuw doorloopt.
- Leg vast hoe het fonds omgaat met geïdentificeerde risico's, adviezen, aandachtspunten, bevindingen en/of vragen van sleutelfunctie(houder)s, VO/BO en intern toezicht, of door de accountant vastgelegd in de AUP datakwaliteit. Maak helder hoe u dit in uw besluitvorming heeft betrokken en welke opvolging er eventueel aan gegeven is.
- Het is voor alle vormen van intern toezicht, dus ook voor niet-uitvoerende besturen en visitatiecommissies, relevant dat doorlopende betrokkenheid wordt aangetoond. De Pensioenwet geeft het intern toezicht nadrukkelijk deze rol. Een niet-uitvoerend bestuur kan het intern toezicht bijvoorbeeld vormgeven door apart van het algemeen bestuur bijeen te komen en een oordeel te vormen. Een visitatiecommissie kan bijvoorbeeld één of meerdere gerichte visitaties over de transitie uitvoeren.

Wij wijzen u graag op enkele relevante publicaties van DNB:

- [Opdrachtaanvaarding en besluitvorming pensioenfondsen over transitie](#)
- [Good practice: De sleutelfunctie risicobeheer tijdens de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel](#)

Bij dit onderwerp is ook een relevante publicatie van de AFM:

- [Opdrachtbevestiging als sluitstuk van opdrachtaanvaarding](#)

3. Evenwichtige belangenafweging en financiële effecten

- Waarborg dat de financiële effecten correct zijn berekend. Plausibiliteitscontroles kunnen hier invulling aan geven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan modelvalidatie en aan het verkennen van de gevoeligheid van modelaannames, maar ook aan controles op de uitgevoerde berekeningen en het inzichtelijk maken van de standaardfouten van berekeningen..
- Onderzoek waar grote uitslagen in de financiële effecten door worden veroorzaakt. Zijn deze elementen te verklaren vanuit de bestaande regeling, de toedeling van vermogen bij invaren, of de inrichting van de nieuwe regeling? Of wordt dit veroorzaakt door een aanname in de modellering die misschien onvoldoende realistisch is? Deze inzichten maken het gemakkelijker te onderbouwen waarom u een effect wel of niet evenwichtig vindt.
- De wetgever vraagt om een gedegen onderbouwing van de evenwichtige belangenafweging. Ga in deze onderbouwing ook in op de transitie-effecten (op basis van ten minste de verplichte wettelijke maatstaven netto profijt en pensioenverwachtingen). Welke groep gaat er op voor- of achteruit? Hoe groot zijn de verschillen tussen groepen? Kunnen deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden zich op evenwichtige wijze vertegenwoordigd voelen? En wat maakt dat de financiële effecten volgens het bestuur niet leiden tot een onevenwichtig nadeel?
- Beschrijf in het implementatieplan hoe u gaat monitoren of het fonds in de periode tot de beoogde invaardatum – met veranderende economische en financiële omstandigheden – binnen de vastgestelde bandbreedtes van de complete besluitvorming blijft. Neem daarnaast op welke afspraken u heeft gemaakt voor situaties waarin de bandbreedtes overschreden worden. Dit kunnen inhoudelijke afspraken zijn, maar ook afspraken over het proces dat nog doorlopen wordt om tot andere afspraken te komen.

Wij wijzen u graag op enkele relevante publicaties van DNB:

- [Q&A Complete besluitvorming pensioenfondsen Relevante wet- en regelgeving](#)
- [Q&A Hanteren van kwantitatieve maatstaven door pensioenfondsen in transitiebesluitvorming](#)
- [Good practice plausibiliteitscontrole modellen en berekeningen WTP-transitie](#)
- [Q&As en factsheet over de voorwaarden bij het vastleggen van de doelstellingen, maatstaven, bandbreedtes en voorrangregels om een robuust besluit over een evenwichtige transitie te borgen](#)

4. Risicohouding en beleggingsbeleid

- De vaststelling van de risicohouding en het beleggingsbeleid vindt plaats in drie voorgeschreven fasen: i) het risicopreferentieonderzoek (RPO), ii) de weging van informatie uit RPO, deelnemerskenmerken en wetenschappelijke inzichten en iii) de vertaling van de risicohouding naar beleggingsbeleid of toedeelregels. Deze fasen bouwen op elkaar voort. Hoewel iteraties kunnen helpen om meer gevoel te krijgen voor de samenhang tussen deze fasen, is het niet de bedoeling dat de risicohouding is afgeleid uit een vooraf bepaald (beleggings)beleid of de pensioenambitie van de sociale partners. U kan dit aantonen op basis van het gevolgde proces en de onderbouwing van de risicohouding.
- De bestuurlijke weging van de drie informatiebronnen hoeft niet kwantitatief te worden vastgelegd (bijvoorbeeld x% RPO, y% deelnemerskenmerken en z% wetenschappelijke inzichten). De risicohouding moet echter wel controleerbaar en reproduceerbaar zijn. Dit vraagt om een gedegen onderbouwing en

Datum

18 november 2024

Ons kenmerk

P746-701197098-1906

- vastlegging van de gehanteerde aannames en (de impact van) de gemaakte keuzes in het proces van de vaststelling van de risicohouding.
- Bij de vertaling van de risicohouding naar de wettelijke maatstaven kunnen marges worden toegepast. In het geval van veranderende economische omstandigheden betekent dit dat een balans wordt gezocht tussen een marge die ruimte biedt om reguliere fluctuaties in marktvolatiliteit/-sentiment op te vangen, maar tegelijkertijd eng genoeg is om signalen van structurele veranderingen in de economische en financiële omgeving te vangen die zouden moeten leiden tot bijstelling van beleid. Als dit type marges toegepast worden, is het van belang goed te onderbouwen dat de risicohouding inclusief toevoeging van eventuele marges ook nog steeds aansluit bij de risico's die deelnemers kunnen en willen lopen.
  - Het beleggingsbeleid van de solidariteits-/risicodelingsreserve sluit aan op de gekozen doelstellingen en de vul- en uitdeelregels van de reserve, waarbij in een ALM-omgeving verschillende varianten voor het beleggingsbeleid zijn beschouwd.

Datum

18 november 2024

Ons kenmerk

P746-701197098-1906

Wij wijzen u graag op enkele relevante publicaties van DNB:

- [Factsheet: Risicohouding pensioenuitvoerders](#)
- [Waarom moet de onderbouwing van de risicohouding ten minste voldoen?](#)
- [Hoe beoordeelt DNB de toetsing van het strategisch beleggingsbeleid en toedelingsregels aan de risicohouding?](#)

Bij dit onderwerp is ook een relevante publicatie van de AFM:

- [Risicopreferentieonderzoek](#)

5. Solidariteitsreserve/risicodelingsreserve en uitkeringsfase

- U onderbouwt de evenwichtigheid van de inrichting van de solidariteits- of risicodelingsreserve op basis van uitkomsten van de gekozen kwantitatieve maatstaven en de gemaakte kwantitatieve analyse. In de kwantitatieve analyse betreft u wanneer baten en lasten zich materialiseren. Indien er een relatief lange periode tussen baten en lasten zit dan betekent dit voor deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden mogelijk dat lasten zich wel, maar baten zich niet materialiseren.
- Indien u kiest voor een solidaire premieregeling waarbij de ingegane pensioenen met procentueel gelijke aanpassingen worden verhoogd of verlaagd, in combinatie met het in de tijd spreiden van financiële resultaten, laat u zien dat u voldoet aan de recente AMVB ([Staatsblad 2024, 211](#)). De [laatste versie van het invaarsjabloon](#) op tabblad 6 'SPR Contract' is aangepast op de vereisten uit de regelgeving.

Wij wijzen u graag op enkele relevante publicaties van DNB:

- [Regeling rekenmethoden onderbouwing solidariteitsreserve en risicodelingsreserve pensioenuitvoerders](#)
- [Factsheet Regeling onderbouwing solidariteitsreserve en risicodelingsreserve pensioenuitvoerders](#)
- [Q&A Onderbouwing inrichting en evenwichtigheid solidariteitsreserve en risicodelingsreserve](#)

6. Datakwaliteit

- Er wordt rekening gehouden met de afhankelijkheden tussen de verschillende stappen bij de borging en zekerstelling van datakwaliteit. Als u de [Good Practice Datakwaliteit](#) volgt, betekent dit onder andere:

- Start niet met stap 4 (Rapportage en beoordeling datakwaliteit), of rond stap 4 in elk geval niet af, voordat stappen 1 tot en met 3 afgerond zijn en alle bijbehorende deelproducten definitief zijn vastgesteld. Anders bestaat het risico dat u een oordeel velt op basis van onvolledige informatie.
- Indien er sprake is van materiële data-issues die een onjuist beeld kunnen geven bij de voor het invaarsbesluit benodigde berekeningen, dan kunt u nog niet overgaan tot een (voorlopig) invaarsbesluit voordat deze zijn geschoond. Ook als niet alle data-analyses zijn afgerond, en dus niet bekend is welke data issues er potentieel bestaan, kunt u nog niet overgaan tot een (voorlopig) invaarsbesluit.
- Als er sprake is van data-issues onder de materialiteitsgrens, dan dient u te onderbouwen welke werkzaamheden u heeft gepland zodat deze data-issues voor invaren zijn geschoond.
- Alle vastgestelde risico's worden aantoonbaar beheerst. Als u de [Good Practice Datakwaliteit](#) volgt, betekent dit onder andere:
  - Stel vast dat alle door het fonds geïdentificeerde kritieke data-elementen voor invaren (KDE's) zijn betrokken in de risicobeoordeling en de data-analyses. Stel vast dat outliers zijn onderzocht (minimaal door middel van deelwaarnemingen) en dat voor alle door het fonds geïdentificeerde risicogroepen deelwaarnemingen zijn uitgevoerd. Stel voor alle KDE's vast dat deze na eventueel opschonen ook schoon blijven. Refereer in de risicobeoordeling op KDE-niveau naar het reguliere beheersingsraamwerk en laat zien dat de genoemde beheersmaatregelen aantoonbaar effectief zijn.

Wij wijzen u graag op enkele relevante publicaties van DNB:

- [Good Practice borging van datakwaliteit door pensioenfondsen](#)
- [Good Practice van De Nederlandsche Bank inzake de besluitvorming met betrekking tot de datakwaliteit door pensioenfondsen die willen gaan invaren: Good Practice besluitvorming datakwaliteit door pensioenfondsen](#)

7. Operationele en IT-risico's

- Waarborg dat zowel risico- en haalbaarheidsanalyses als testen ten aanzien van nieuwe/aan te passen systemen de gehele keten afdekken, inclusief (onder)uitbesteding. Ook bij onderuitbestedingspartners kunnen problemen ontstaan die de transitie belemmeren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan softwareleveranciers.
- Voeg afgesloten contracten met uw PUO ten aanzien van nieuwe/aan te passen systemen bij de melding.
- Waarborg dat de haalbaarheidsanalyse ten aanzien van nieuwe/aan te passen systemen een volledig beeld geeft. Hierdoor kunt u eventuele problemen vroeg zien aankomen en daarop acteren. Dat kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van:
  - (i) concrete (integrale) mijlpalen en actieplannen
  - (ii) een vooraf vastgestelde set minimale eisen van kritische onderdelen
  - (iii) testplannen en concrete validatiecriteria
  - (iv) meerdere vastgestelde toekomstige go/no go momenten
  - (v) fall-back maatregelen als de minimale eisen niet gehaald worden
- Het is een good practice om als bestuur de haalbaarheid en doeltreffendheid van het proces ten aanzien van de nieuwe/aangepaste IT-omgeving door een externe partij te laten toetsen en daarmee de beheerste transitie te waarborgen. Bijvoorbeeld door middel van een COS-3000 of Richtlijn-3000 rapportage.

Datum

18 november 2024

Ons kenmerk

P746-701197098-1906

Wij wijzen u graag op enkele relevante publicaties van DNB die hierbij relevant zijn:

- [Good Practices van de Nederlandsche Bank inzake de nadere invulling pensioenbeheer in het implementatieplan](#)
- [Good practices van de Nederlandsche Bank inzake assurance verklaringen ten aanzien van de nieuwe/aangepaste IT omgeving samenhangend met de pensioentransitie](#)

Datum

18 november 2024

Ons kenmerk

P746-701197098-1906

8. Tot slot

Zoals gezegd, vragen wij u bij het opstellen van uw implementatieplan en het indienen van uw invaarmelding rekening te houden met bovenstaande aandachtspunten. Dit helpt u bij het nemen van het invaarbepsluit en versnelt het beoordelingsproces van uw eigen fonds.

Heeft u naar aanleiding van deze brief vragen over de voorbereidingen op de transitie van uw eigen fonds, neemt u dan contact op met uw accounttoezichthouder.

Met vriendelijke groet,
De Nederlandsche Bank N.V.

Bert Boertje
Divisiedirecteur a.i. Toezicht Pensioenfondsen